

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 185

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף"

**ההוזה והעתיד הנצחי - הכל תלוי בדבר קטן!
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א**

בהכבדת לבו עד המכה התשיעית, אז גירש אותם ואמר: **"אַל תִּסְפָּךְ רְאוּת פְּנֵי"** (י כח) ונדמה לכאורה שבחירתו היתה מוחלטת בלא לפנות לבחירה אחרת. ואף שאמר הכתוב: **"וַאֲנִי אֶחְזַק אֶת לְבוֹ"** (ד כא) ביארו המפרשים הראשונים שזה היה רק כדי שיוכל לעמוד על דעת בחירתו ולא ישנה אותה מחמת היסורין.

ואכן כשנחתור לדעת תחילתו של פרעה, נמצא בחז"ל על הפסוק: **"וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ" - רב ושמואל. חד אמר: שנתחדשו גזרותיו וכו' (רש"י שמות א ח)** שמתחילה עמד על ההרגש של הכרת טובה כל כך, עד שהורידוהו מכסאו ג' חדשים. כי הכרת האמת לא הניחה לו להסכים לכל הגזרות שחשבו המצרים להטיל על עמו של יוסף, שהציל את המדינה מירידה לטמיון וכלכל אותם בשני רעב ויש אפוא לזקוף לזכותו של יוסף את כל קיומה של המדינה! ואיך ישחכו בזמן קצר כל זאת? ואיה הרגש של הכרת טובה?

דבר זה גרם לפרעה להפקיר כתר המלכות של מצרים ולא להסכים עמהם, אבל הוא ראה שאינו פועל בזה מאומה לטובה והיו חישובים שהוא עשוי לקלקל בדרכו, שימנו מלך אחר במקומו ואז יהיה יותר גרוע, כי אם ישאר מלך יש תקוה כי יוכל לעשות כרצונו ויקל הגזרות כפי יכולתו ומלבד זה הלוא סכנה מרחפת על פניו כל ימי חייו, כי כידוע עם חילופי

המשך בעמ' 2 <<<

והוא מתקשה לחיות בנגוד לדרך התורה, הרי שבחירתו הראשונה להרגיש בכל פניה דקה, להתרחק ממפריעים ולהפקיר מצב של נסיונות וטובות זמניות, הם שגרמו לו להיכנות כד' אמות של הלכה, עד שהטביע בנפשו כי התורה היא מציאות החיים שקשה לפרוש ממנה.

וכן מצינו אצל פרעה שבחירתו הרעה הגיעה למדה כל כך גרועה, עד שכל המצרים צעקו: **"עַד מַתִּי יִהְיֶה זֶה לְנֹו לְמוֹקֵשׁ שְׁלַח אֶת הָאֲנָשִׁים"** (י ז) והוא עמד

אמר הגרי"ס ז"ל שיעניקו לגאון מוילנא שכר בעד הנחת תפילין, באותו יחס של שכר שמשלמים לפרופסור נודע מפריז ואילו אותו הפרופסור יתבע משום מה חיסר במעשה מרכבה. ובאמת יקשה להבין מאחר שאיש המעלה נהנה הנאה מלאה מקיום המצוות ולא עוד, אלא שקשה לו לעבור עליהן, למה יתנו לו שכר? ולהיפך, למה יתבעו מהפחות שבפחותים, משום מה לא הגיע למדרגות גבוהות?

אם נשקול כל אדם לפי מצב בחירתו, נמצא שכל אחד עמד אי פעם על פרשת דרכים והנה זה בחר בדרך הגבוהה ואילו זה בדרך השפלה, לכן ינתן לו שכר גם בעד ענינים שהם הכרחיים אצלו והוא נהנה מהם. כי מי העניק לו את ההרגל ואת ההנאה לדבר מצוה? הלוא הוא בעצמו בבחירתו. ומי הרחיק את שכנגדו עד שקשה לו לקיים גם המצוות השגרתיות? הלוא גם כן, בחירתו הרעה.

כיוצא בזה, אם מצינו אדם מתפתל בנסיגות רבים עד שאינו רואה דרך לצאת, הלוא הוא עצמו גרם לזה בבחירתו הראשונה, שלא עכב בעד רצונו הראשון שהטעה את לבו ושעל יסודו נבנו כל החשבונות להכשיר דרכיו, כי ההתחלה תלויה בחוט השערה וקשה להרגיש בה, אם אין מבקשים את האמת באמת. והנה הוא הניח עצמו ביד טבעו ומזה נשתלשלו כל הנסיונות שלו.

וכן אם האדם עומד למעלה מכל זה

"וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף"

פסיעות, או, לעקם צוארו, לחד מ"ד, כי לא היה יכול להניח הצאן בלי רועה מפני גזל, אך על ידי הזדמנות קטנה זו נפתח פתח לדרכו הגדולה, עד אשר ירד לעומקו של דבר "וַיִּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְתֵּה נָא וְאֶרְאֶה" (ג ג). לכל פלא יש תשובה ולפעמים התשובה מפליאה פי כמה ותוצאותיה גדולות מאד, בדומה להרגשתם של חכמי הטבע המבחינים בדבר שכולם רואים ורשים ברגליהם.

כן איש האמת, מוכן לכל דבר גבוה. וכך הרגיש משה רע"ה ועלה ממדרגה למדרגה, מדבר פלא, בא לשמוע קול ה'. מתחלה נדמה לו שאביו מדבר עמו ואח"כ שמע "אֱלֹהֵי אָבִיךָ..". (שמות ג) עד למדרגת "פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ וּמִרְאָה וְלֹא בְּחֵידָת" (יב ח) וכל זה נבע מתוך מעשה אחד של עיקום צואר "וַיִּרְאֵהוּ ה' פִּי סָר לְרֵאוֹת" (ג ד).

זוהי דרך ה', לתלות בבחירת האדם ההוה והעתיד הנצחי בזה ובבא, הכל תלוי בדבר קטן! ורק אם ירגיש בו האדם ולא ירפה ממנו, יתגלה לו ענין הסמוך לו. ואם לא, יעבור עליהם ולא ירגיש, יראה ולא יכיר, כל זה תלוי ברצון הראשון בהכנת לבו הטהור. אם האדם בגדר "הַגְּנִי" שמצדו אין שום מניעה, הוא מוכן ומזומן ואין שום מפריע מצד מדותיו באיזה אופן שהוא, אז מן השמים גם כן מוכנים; "הַגְּנִי" לכהונה "הַגְּנִי" למלכות. (דברי בינה ומוסר). ■

עיקרה של מלכות הוא, שנשמעים למלך ולהכרתו.

וכיון שחסר לו הרצון האמיתי לאמת, ראה בענין הפקרת מלכותו נסיון וכל יום הכביד עליו הנסיון עד ששב לרצונו הראשון לבקש מלכותו ונתבטלה כל הרגשתו של הכרת טובה והפך להיות אכזר שבאכזרים ורחץ בדם ילדי ישראל. אבל אם היה פרעה עומד על דרך האמת, הרי במקום שתתגלה ההשגחה בצורה של - "וַיֹּאמֶם בְּעֵבֹר זֹאת הֶעֱמַדְתִּיךָ בְּעֵבֹר הָרֵאִתְךָ אֶת פְּחִי" (ט טז) והוא ישאר בדאי, היה יכול להתקדש שם שמים על ידו והיה עומד בכבוד ע"י הנסיון עצמו, שאז היתה ההשגחה עושה את שלה באופן אחר.

ואילו אצל משה רבינו מצינו ההיפך; עד כמה היתה דקה הרגשתו, בתחילת צעדו הראשון הפקיר הכל בעד האמת, עד שברח מכל השררות מלהיות אצל פרעה, גם היה מקום לחישובים רבים להשאר בבית פרעה, כדי להציל מעט, אולם נקודת האמת לא הניחה לו להטעות עצמו בפשרות, כי יכול להפוך מעט מעט כמו פרעה. ואח"כ נזדמנה לו הפגישה עם יתרו, שגם הוא לא הניח עצמו לפשרות, אלא ברח בשביל האמת.

אח"כ כשרעה צאן במדבר, מלבד שגם בזה בדק אותו הקב"ה אם הוא יכול להיות רועה ישראל, היה ביקוש כל כך גדול, עד ששם לב "מִדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסֵּנֶה" (ג ג) עם פליאתו לא היה בכחו לפסוע אלא ג'

מלכים הורגים את המלך הקודם כדי להרחיק חששות של מרידות ועוד.

והנה הוא עמד על דעתו בכל זאת בכל תוקף ולא יום אחד כדרך בעל רוח דמיונית שבעת למוד המוסר מסכים ואחר כך עם בוא נסיון קל מתבטלת הסכמתו, כאן היה נסיון של מלך בכיפה המפקיר את כל הכבוד, לא יום אחד ולא שנים ולא חדש, כי אם ג' חדשים תמימים, שבכל יום מרחפת עליו הסכנה הגדולה של איבוד המלכות ואיבוד החיים.

גם לא יעלה בידו מעתה להקל שעבוד דורו של יוסף. ואף על פי כן עמד על שלו, אך לבסוף "וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ" - נתבטלו כל ההרגשות של הכרת הטובה - "אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף".

וחז"ל אמרו: 'כל הכופר בטובתו של חברו סופו שיכפור בטובתו של הקב"ה, שהרי כתיב: "אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף" ובסוף אמר: "לֹא יָדַעְתִּי אֶת ה'". (ה ב) (רבינו בחיי שמות א ח). ואף שעמד במבחן הנסיון והוכיח כי אינו קשור לחיי מלכות ויש בכחו להפקירה בעבור האמת, מכל מקום אם היסוד לא נבנה על הכרת האמת, בסופו של דבר לא עמד בנסיון, כי אם יסודו היה הכרת האמת, מה איכפת לו אם יאבד מלכותו, מאחר שבעיקרו מתנגד אל האמת? אילו היה מכיר את האמת, לא היה שום מקום לנסיון ולהפקרות, כי האמת והמציאות לא תשתנינה משום עניני העולם, שכל

משל

"הִבֵּה נִתְחַכְמָה לוֹ"

צריך ללמוד את דרך מלחמתו של היצר ולהתחכם לו

מאד וידה בהם אבנים והם, מחקים אותו ומידים בו פירות שעל העץ. הבין הספן שהקופים כלל אינם רוצים לגנוב את הכובעים אלא לחקות אותו, התחכם להם ולקח את כובעו והשליכו ארצה. משראו כך הקופים זרקו גם הם את הכובעים והוא מיהר לאספם לספינה. כך בהתמודדות עם יצר הרע, אם לא נתקרב אליו יתרחק גם הוא מאתנו. ■

האדם להתרחק כמה שיותר מן הרע ואז גם הסטרא אחרא יעשה כן והוא ירויח בכפלים.

ה'בן איש חי' בהגדה של פסח, מביא לכך משל: מעשה בספן אחד שבקש להעביר בספינה מטען כובעים שהיה מונח על החוף. חבש את כובעו ובאותו רגע ירדו כל הקופים מהעץ חטפו את הכובעים וחבשו אותם. התרגז הספן

על הנאמר: "הִבֵּה נִתְחַכְמָה לוֹ" אומרים חכמי המוסר כי הכונה היא ליצר הרע. צריך ללמוד את דרכי פעולתו ולהתחכם לו בבחינת "מַאֲבִי תַחְכְּמִנִי" (תהילים קיט צח). ה'בן יהוידע' על מסכת 'מגילה' (ג) מביא את דברי האר"י הקדוש שאומר: שכל תאוותה של הסטרא אחרא היא להדמות אל הקדושה כמו קוף לבני אדם. לכן על

רמז

"וַיֹּאמֶר בְּיַלְדָּכֶן אֶת הָעֵבְרִיּוֹת וַרְאִיתֶן עַל הָאֲבָנִים אִם בֶּן הוּא וְהִמַּתֶּן אֹתוֹ וְאִם בַּת הוּא וְחִיָּה"

שלש פעמים נאמר בתורה: "וַרְאִיתֶן" וזהו רמז למשנה ב'מסכת אבות'

על האבנים" וילאן אתה הולך' כנגד "וַרְאִיתֶם אֶת הָאֲרֶז" וילפני מי אתה עתיד לתן דיין וחשבון' כנגד "וַרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם".
ועוד רמז ב'פרשת המילדות' אנו מוצאים בדברי בעל הטורים' על הפסוק: "וַתִּירָאן הַמִּיֻּלְדוֹת אֶת הָאֲלֵקִים" (א יז).
"הַמִּיֻּלְדוֹת" עולה למנין ארבע מאות שמונים ותשע וגם "יוֹכֵבֵד בַּת לֵוִי" (במדבר כו ט) עולה לאותו מנין. ■

בעל ה'פנינים יקרים' אומר: כי שלש פעמים מופיע "וַרְאִיתֶן" בתורה: פעם בפרשה שלנו "וַרְאִיתֶן עַל הָאֲבָנִים" פעם בפרשת 'שלח' פרשת המרגלים' שם נאמר: "וַרְאִיתֶם אֶת הָאֲרֶז" (במדבר יג יח) ופעם בפרשת ציצית "וַרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם" (במדבר טו ט).
רמז למאמר במשנה 'אבות' (ג א) 'עַקְבִּיא בֶּן מִהֶלְלָאֵל אָמַר: הַסְתַּכַּל בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים וְאִין אַתָּה בָּא לְיַדִּי עֲבֵרָה. דַּע, מַאיִן בָּאת' כנגד "וַרְאִיתֶן

מעשי גדולים

"וַתִּירָאן הַמִּיֻּלְדוֹת אֶת הָאֲלֵקִים וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵיךָ מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתַּחֲיִין אֶת הַיֻּלְדִים"

בהסתמך על "הַמִּיֻּלְדוֹת" העבריות שכנע ה'חפץ חיים' את תלמידו לקבל עליו מינוי לרבנות

"וכן גם אתה. חובה עליך לקבל עליך את תפקיד הרבנות והדיינות, עם כל החששות והפחד ובלבד שלא יקבל אותו מישהו אחר שאין לדעת אם יהיה פחד ה' עליו".
ואם בתפקיד "הרב" עסקינן, באו פעם אל 'החתם סופר' ושאלו אותו: "למה לכל חכם בן זמננו מוצמד התואר 'רב' לפני שמו ואילו אצל משה מוצמד התואר 'רבנו' רק לאחר השם?"
השיב ה'חתם סופר': משה רבנו היה מורם מעם עוד לפני שניתנה תורה לכן אנו קוראים אותו קודם בשמו ורק אחר כך בתוארו. אבל גדולי ישראל בדורנו למדו תורה וממנה התעלו למעמדם, על כן מקדימים את התואר 'רב' לשמם. ■

עצמן לסכנה שבהפרת מצות המלך? אלא, ששפרה ופועה חששו ש"הַמִּיֻּלְדוֹת" האחרות, שתבאנה אחריהן עלולות שלא לעמוד בפחד ויצייתו לגזירת פרעה להמית חלילה כל בן הילוד לעברים. משום כך לא פרשו מתפקידן והכניסו עצמן בסכנת חיים ובלבד לשמור על שלומם של ילדי ישראל.

אחד מתלמידיו של 'החפץ חיים' הוזמן פעם ליטול על עצמו את תפקיד הרב והדיין בקהילה חשובה. האברך לא נטה להענות להצעה מחשש שיכשל בדבר הלכה אבל לפני שדחה אותה לגמרי נסע אל רבו 'החפץ חיים' לקבל את חוות דעתו.
שמע ה'חפץ חיים' את לבטיו והשיב: בפרשת 'שמות' מסופר שפרעה מלך מצרים דרש מ"הַמִּיֻּלְדוֹת" העבריות להמית כל בן שיוולד לאם עבריה. אבל, "וַתִּירָאן הַמִּיֻּלְדוֹת אֶת הָאֲלֵקִים" והפרו את מצות מלך מצרים.
לכאורה לא מובן, אם "הַמִּיֻּלְדוֹת" יראו מאלקים, מדוע לא פרשו לגמרי מתפקידן כמילדות ואז היו יוצאות גם ידי שמים וגם לא מכניסות

פרשת 'שמות'

"ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך"

במדרש נאמר שכל אחד מישראל היה עושה שש מאות לבנים ביום ב' פעמים "פרך" בגימטריא שש מאות

פנינים לפרשה

"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו" (שמות א א)

כתב רבינו אפרים ז"ל: **"יב שבטים** נאמרו בכתוב וארבעה מהם כתב אות **"וי"ו** בראשם ואלו הם: **"ויהודה" ו"בנימן" ו"נפתלי" ו"אשר" (א ב ג ד)** וסימן התחלת שמותם **"יבנ"א. וד' ווי"ן** אלו בגימטריא **"כ"ד** כנגד **"כ"ד** שעות שביום. ו**"יב** השבטים כנגד **"יב** מזלות, **"יב** חדשים, **"יב** שעות שביום ו**"יב** שעות שבליה, **"יב** תפירות בתפילין, **"יב** תיבות במזמור: **"בפי ישרים תתרום ובשפתי צדיקים תתברך ובשון חסידים תתקדש ובקרב קדושים תתהלל'** הנאמר בשחרית של שבת. **"יב** השבטים היו מחולקים ל**"ד'** דגלים כשבכל דגל היו **"ג'** שבטים. וכן **"יב** חדשי השנה מתחלקים ל**"ד'** עונות שבכל עונה **"ג'** חדשים.

"ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים" (א ה)

והביא רש"י דברי חז"ל שאמרו: **"ומה בא ללמדנו? וכי לא היינו יודעים שהוא היה במצרים! אלא להודיעך צדקתו של יוסף. הוא יוסף הרועה את צאן אביו. הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועומד בצדקו" (א ה).**

כתב בזה בספר 'לב חיים' להעיר; שלכאורה, הלא כבר פורש בפסוק **"נישתחו ישראל על ראש המטה" (בראשית מז לא), 'שהיתה מטתו שלימה ולא היה בה רשע, שהרי יוסף מלך הוא ועוד שנשבה לבין הגוים והרי הוא עומד בצדקו' (רש"י מז לא).** ויתכן לומר שעל זה הוא שאמרו חז"ל: **"אל תאמין בעצמך עד יום מותך" (ברכות כט.).** ואפילו יוסף הצדיק שכבר עמד בנסיון בעת

היותו נמכר לעבד שהוא נסיון העוני וגם בעת היותו למשנה למלך כשנפגש עם יעקב שהוא נסיון העושר, בכל זאת נשאר **"עומד בצדקתו"** עד יום מותו, יש בזה מן החדוש שהוצרך הכתוב להשמיענו משום **"אל תאמין בעצמך עד יום מותך"**. ומה נענה אנחנו???

"ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם" (א ז)

כתב בזה בספר 'לב חיים': יש לפרש פשוט של מקרא כך: **"פרו"** שכולם ילדו - שלא היתה עקרה בבני ישראל. **"וישרצו"** כמו שדרשו חז"ל: שכולם **"ילדו ששה ששה בכרס אחת"** כשרצים. **"וירבו"** היינו: שאף אחד לא מת, שעל פי דרך הטבע לפעמים כאשר נולדים כמה ילדים כאחת, יש מהם שמתים. וכדומה על זה נאמר **"וירבו"** שכולם נשארו בחיים. ולא עוד, אלא **"ויעצמו"** שכולם היו בריאים ושלמים וחזקים בכל הגוף והנפש, דעל אף שנולדו ששה בכרס אחת, אפילו הכי כולם היו בריאים ושלמים. **"במאד"** שילדו גם קודם הזמן והגיל של לידה. **"מאד"** שילדו גם בשנות הזקנה לאחר גיל הלידה כמו יוכבד שילדה לגיל **"ק"ל**.

"ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך" (א יג)

ובסמוך נאמר עוד: **"אשר עבדו כהם בפרך" (א יד).** ביאר בזה רבנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו 'טעמא דקרא'

על פי מה שאמרו חז"ל במדרש 'ויושע' שכל אחד מבני ישראל היה צריך לעשות שש מאות לבנים מידי יום ביומו. וב' פעמים **"פרך"** הוא בגימטריא שש מאות.

"וימרו את חיייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים וככל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו כהם בפרך" (א יד)

כתוב בספר 'קול אליהו' בשם הגר"א טעם על כך שהטעמים של המקרא הזה הם **'קדמא ואזלא'** והוא לרמז על מה שאמרו חז"ל שעל אף שהגזירה היתה להיות במצרים ארבע מאות שנה, מכל מקום לא היו במצרים אלא מאתים ועשר שנים ולפי קושי השעבוד שמררו את חייהם, השלים את מנין שנות השעבוד, זה מה שנרמז על התיבות הללו שנאמר: **"וימרו את חיייהם בעבדה קשה"** ועל ידי זה **'קדמא ואזלא'** כלומר; הקדימו לצאת ממצרים.

"ויאמר מי שמך לאיש שר ושפט עלינו הלהרגני אתה אמר כפאשר הרגת את המצרי ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר" (ב יד)

כתב רבינו בחיי: **"ובשלשה לשונות הללו שדברו כנגדו מצינו שלקח עטרה, הם אמרו לו: 'מי שמך לאיש' מצינו שנקרא **'איש'** שנאמר: **'והאיש משה ענו מאד' (במדבר יב ג), ונקרא **'שר'** שנאמר: **'באר חפרוה שרים פרוה נדיבי העם' (במדבר כא יח) ונקרא שופט שנאמר: (שמות יח) **'וישב משה לשפט את העם' (יח ג)'** (רבינו בחיי שמות ב יד).******

"ויבאו הרעים ויגרשום ויקם משה ויושען וישק את צאנם" (ב יז)

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

וְהִיבֹסִי" (ג ח)

כתב בספר 'טעמו וראו': העירו בזה רבים על מה נכתב **"וַיִּגְרְשׁוּם"** והיה ראוי ליכתב **"וַיִּגְרְשׁוּן"** שגירשו הבנות. ויש לבאר על פי מה שאמרו חז"ל: **"וַיִּבְאוּ הָרַעִים וַיִּגְרְשׁוּם"** אפשר הוא כהן מדין והרועים מגרשים בנותיו? אלא ללמדך שנידוהו וגרשו בנותיו כאשר גרושה' (שמות רבה א לב) מפני אביהם שנידוהו. וכיון שהסבה לכך היא יתרו לכך רמוז הכתוב באמרו: **"וַיִּגְרְשׁוּם"** כאילו נאמר על זכר, שהוא היתה סיבת הדבר שגירשו בנותיו עבורו.

התיבות עולים בגימטריא יחד כמנין **"אָקִיָּה" (21)**.

"וַיַּעַן מֹשֶׁה נִיאָמַר וְהָן לֹא יֵאָמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְּקִלִּי כִּי יֹאמְרוּ לֹא נִרְאָה אֵלֶיךָ ה' " (ד א)

כתב בזה בספר 'לב חיים' אמרו חז"ל: **"תניא; רשב"י אומר: "אדם אומר שבחו בקול נמוך וגנתו בקול רם" (סוטה לב:). "אין ענייה אלא בקול רם" [לשון עניה ולשון צעקה - קול רם. וזה בנין אב לכולם (דברים כז) "וַעֲנֵנו הַלְלוּם" (רש"י שיה"ש ב י). וכיון שכך, נמצא שמה שנאמר כאן **"וַיַּעַן מֹשֶׁה"** היה גם כן 'בקול רם'.**

והטעם לדבר צריך התבוננות; ויש לבאר שמשם רבינו ברוב ענותנותו, השיב ואמר בכל כחו ללא הסוס ולא פקפוק; 'הלא אין אני ראוי כלל לשליחות ובני ישראל "לא יֵאָמִינוּ לִי" בכלל, כי אני לא ראוי'.

"נִיאָמַר ה' לוֹ עוֹד הָבָא נָא יָדְךָ בְּחִיקָךְ וַיָּבֵא יְדוֹ בְּחִיקוֹ וַיּוֹצֵאֵה וְהָנֵה יְדוֹ מִצַּרְעַת כְּשֶׁלֶג" (ד ו)

כתב רבינו אפרים ז"ל: **"יָדְךָ בְּחִיקָךְ"** נראה לי שהכונה ליד שמאל, כי לא נראה שיד ימין שעתידיה לקבל הלוחות מיד הקב"ה תהיה לוקה בצרעת חס וחלילה! ותיבות **"יְדוֹ" "כְּשֶׁלֶג"** בגימטריא בשמאל (373).

"וְאֵת מִתְכַּנֵּת הַלְבָּנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמוּל שְׁלֶשֶׁם תְּשִׁימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ כִּי נִרְפִּים הֵם עַל כֵּן הֵם צִעְקִים לֵאמֹר נִלְכָּה נִזְבַּחָה לְאַלְקֵינוּ" (ח ח)

להלן בפסוק יז נאמר: **"נִלְכָּה נִזְבַּחָה לָה' " (ה יז)**. מה פשר שינוי הלשון שהזכיר כאן **"לְאַלְקֵינוּ"** ולהלן שם **"לָה' " ?**

ביאר בזה רבינו הנצי"ב בספרו 'העמק דבר': שכאן דבר עם המצרים שאינם יודעים משמותיו של הקב"ה, לכך אמר להם: **"לְאַלְקֵינוּ"** לשון גדולה ומלכות אשר הם מכירים. אבל להלן, שדבר עם ישראל, אמר: **"לָה' "** את שמו של הקב"ה. ■

נתקשה בזה רבינו הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו 'טעמא דקרא'; הלא אף ארץ מצרים היתה ת' פרסה על ת' פרסה, כמבואר במסכת 'תענית' 'תנו רבנן; ארץ מצרים היא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה' (תענית י). וארץ ישראל גם היא היתה רק ת' פרסה על ת' פרסה, כמבואר במסכת 'מגילה' 'ונודעוזה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה' (מגילה ג). וכיון שכך מה היא ההבטחה **"וְלֹהֲעֲלֹתוֹ מִן הָאָרֶץ הַהִיא אֶל אָרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה" ?**

וביאר בזה על פי מה שאמרו חז"ל: **"אָרֶץ חֲמֻדָּה נִחְלַת צְבִי" (ירמיה ג יט)** 'אמר ליה: "ארץ צבי כתיב בה, מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רווחא ובזמן שאין יושבין עליה גמרא' (גיטין נז). שמסגולת ארץ ישראל שבשעה שיושבין עליה היא מתרווחת ומתפשטת עוד ועוד כעור הצבי, לכך היא נקראת **"רַחֲבָה" .**

ועוד כתב לבאר על פי דברי חז"ל (ספרי פרשת עקב פיסקא ג): שארץ ישראל היא ארץ הרים ובקעות 'ר' שמעון בן יוחאי אומר: "כשהיא בקעה - הרי היא עושה בית כור. כשהיא הר - הרי היא עושה בית כור במזרח, בית כור במערב, בית כור מלמעלה, בית כור מלמטה, נמצא חמשה מכופלת". נמצא ארץ ישראל מתרחבת כמה פעמים מארץ מצרים, אשר היא מישור.

"וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶל מֹשֶׁה אָקִיָּה אֲשֶׁר אָקִיָּה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָקִיָּה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם" (ג יד)

כתב רבינו אפרים ז"ל: נאמר ג' פעמים **"אָקִיָּה"** בפסוק כנגד ג' אבות. שאמר הקב"ה לאברהם: **"וְהִיָּה בְרַכָּה" (בראשית יב ג)**. וליצחק אמר: **"וְאֵהִיָּה עִמָּךְ" (בראשית כו ג)**. וליעקב אמר: **"וְאֵהִיָּה עִמָּךְ" (בראשית לא ג)**. ועוד; ג' פעמים **"אָקִיָּה"** בגימטריא ס"ג והוא מנין האותיות של י"ב השבטים וג' האבות - לומר שבזכותם ינצלו. ומנין האותיות בג' פעמים **"אָקִיָּה"** הוא י"ב כנגד י"ב השבטים וכנגד י"ב פרשיות שבספר 'בראשית'.

וזה סימן אמור לישראל, כי חומשי התורה מתחילים בתיבות; **"בְּרֵאשִׁית" "וְאֵלֶּה" "נִיבְרָא" "וַיִּדְבַּר" "אֵלֶּה" ראשי**

"וַיִּשְׁמַע אֱלֹקִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב" (ב כד)

ה'בן איש חי' מביא רמז נפלא על ענין התפילה: אם נתבונן במלה **אדם** ונקח את מילואו כלומר; מהאות **א**לף נקח את שתי האותיות הפנימיות **ל** ומהאות **ד**לת נקח את האותיות **ל** ת ומהאות **מ** נקח את האות **מ** עולים מנין האותיות 580 שהוא בגימטריא מתפלל. וזה בא להורות לנו שפנימיות האדם היא התפילה, כי זה הוא הקשר של האדם עם בורא העולם.

ומסיים ה'בן איש חי': תפילה זה מה שהאדם מדבר אל הקב"ה. ותורה זה מה שהקב"ה מדבר אל האדם. זה עם זה יוצרים את שלימות הקשר בין האדם לבורא העולם.

"וַיֹּאמֶר ה' רֵאֵה רְאִיתִי אֶת עֲנֵי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֵת צַעֲקָתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נַגְשָׁיו כִּי יִדְעִיתִי אֶת מַכְאֲבֵיו" (ז ג)

כתב רבינו בחיי: 'יש לך להתבונן כי כל הפרשה בשם אלקים ובכאן התחיל שם המיוחד שהוא מדת רחמים, כי יבטיח עתה שירחם על עמו ויושיע אותם במדת רחמים' (רבינו בחיי שמות ז ג)

שם אלקים מורה על מידת הדין ושם הויה מורה על מידת הרחמים, לכך אמר שמו מעתה, בשם הויה.

"וַיֹּאדָר לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וְלֹהֲעֲלֹתוֹ מִן הָאָרֶץ הַהִיא אֶל אָרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל אָרֶץ זְבַת חֶלֶב וְרֵבֶשׂ אֶל מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי

שמירת פירות הפקר בשביעית

מערכת 'חברותא'
מיוחד ל'גנזי המלך'

שאלה: האם לאדם שאינו בעל השדה, מותר לשמור את פירותיו שזכה בהם מההפקר בשביעית?

תשובה: שנינו במסכת 'שקלים': **'שומרי ספיחים בשביעית, נוטלין שקרן מתרומת הלשכה'** (שקלים ד א). כלומר: שהיו שומרים את התבואה שעלתה מאליה בשביעית לצורך הקרבת העומר ושתי הלחם.

והקשו הראשונים לשיטת רבינו תם הסובר: **'שמור'** אסור באכילה, איך מותר לשמור על העומר בשביעית? הא קיימא לן שאפשר להביא קרבן רק **'ממשקה ישאל'** (יחזקאל מה) - **'מן המותר לישראל!'** וכיון שהעומר הזה שנשמר אסור באכילה מחמת שהוא **'שמור'**, איך הותר להקריבו?

א. התוספות ב'מנחות' תירצו; שהאיסור מדאורייתא ב'**שמור'** הוא דוקא בקצירה, אך באכילה, אסור רק מדרבנן. ובמקום מצות עומר לא גזרו.

ב. עוד תירצו; **'שומרי ספיחים'** לא היו מונעים בני אדם מליקח, אלא היו

מדיעים שרוצים את הספיחין לצורך העומר ושתי הלחם ומאליהם היו פורשין ואין זה נחשב **'שמור'** כלל. וכן תירצו רוב הראשונים.

ג. עוד תירצו; כיון דכתיב: **'קצירך נזירך'** (ויקרא כה ה) לכן, דוקא לצורך הדיוט אסרה תורה באכילה, אך לצורך גבוה, אין איסור אכילה.

ד. בפירוש הר"ש משאנץ על ה'תורת כהנים' תירץ עוד: שאיסור אכילה, אסמכתא בעלמא הוא וכיון דאסור רק מדרבנן לא העמידוהו במקום מצות עומר.

ה. הרש"ש ב'בבא מציעא' שם תירץ: שאיסור **'שמור'** הוא דוקא כאשר הבעלים הם השומרים, אך אדם אחר השומר לעצמו פירות שביעית אין איסור בזה כלל, שהרי גם הוא בא מכח ההפקר ו'**שומרי ספיחים'** לעומר אינם בעלי השדה ואין בזה איסור שמירה כלל ולכן גם הפירות אינם נאסרים.

וראה 'חזון איש' שכתב לבאר כן: (י ה) בדברי התוספות ב'מנחות'.

ו. עוד כתב הרש"ש בר"ה לישיב: (ט א) דאף אם נאמר דאיסור שמירה שייך גם לאדם אחר שאינו הבעלים, מכל

ז. ה'שפת אמת' במנחות שם תירץ; דאיסור שימור איכא על כל השדה כדרך הבעלים, אך אם רוצה לשמור לעצמו מעט ליקח לביתו לאחר מכן שרי, כיון שיש עוד פירות בשדה, דעדין הוא משאיר לאדם ולחיה לאכול. וכתב, דכן משמעות הרמב"ם פ"ד דדוקא להסגיר שדהו וכרמו אסור.

ח. עוד תירץ ה'שפת אמת' שם: דהשימור היה מפני חיות ובהמות. ואף שצריך להיות מופקר אף לחיה ובהמה, הני מילי לאחר שכבר נגמר וראוי לאדם, אך קודם שנגמר וראוי לאדם אפשר לשמור מחיה ובהמה כדי שיהיה ראוי לאדם לאחר מכן. (אך מאדם אסור לשמור כלל והתם שמרו רק מחיה ובהמה).

ומה שהוקשה לראשונים רק משום שהספיחים נאסרים באכילה ופסולים לקרבן ולא הוקשה להם איך עברו על איסור שמירה בשביעית, יש לומר; כיון דכתיב: **'לדרתיכם'** הרי עומר דוחה איסור שביעית וכדאמרינן בגמרא שם: לגבי הא דמקשינן איך מביאים את העומר מ'**ספיחי שביעית'**? הא כתיב: **'והיתה שפת הארץ לכם לאכלה'** (ויקרא כה ו) ולא לשריפה ואי אפשר להקטיר את הקומץ ומשני דכתיב: **'לדרתיכם'** ומצות עומר דוחה איסור שביעית. וכן יש לומר לגבי איסור שמירה. וכן כתבו התוספות: לגבי איסור קצירה. אך לגבי מה שהפירות אסורים באכילה ואין כאן **'ממשקה ישאל'**, לא שייך לומר **'לדרתיכם'**, כי מכל מקום המנחה פסולה. ■

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

חוויה שלא תשכח!!!

בר מצוה בכותל בס"ד
 ✓ תפילה הגיגית עם הזמר משה גיאת בכותל ✓ סיור באתרי קודש בירושלים
 ✓ ארוחת צהרים הגיגית ביד המלך ✓ צילום וידאו ותמונות

לפרטים והזמנות: 050-5367452 / 02-6288388
 צפו באתר: WWW.BAR-MITZVAH.ORG

יעמדו על הברכה

אומברטו בן פיוראלה בריאות והצלחה ויוזג הגון לבנותיו	פאבריציו בן אלוי אביבה חיה יזכה לחזור בתשובה עם כל משפחתו	וואלטר בן פורטונאטה יזכה לחזור בתשובה שלמה	רפואה שלמה לחיים בן מירב
דניאל בן אליסבטה יזכה לחזור בתשובה שלמה	שלום בן שרה ברכה והצלחה בעסקיו	שמואל לאלו בן צ'אלאסטה רפואה שלמה רוחנית וגשמית	לעילוי נשמת יצחק בן רחל
יעקב בן דוריס בריאות ברכה והצלחה לכל משפחתו	בעילום שם יזכה לחזור בתשובה שלמה	אבר אברהם בן סולטנה ברכה והצלחה לעלות ארצה	עמי בן זהבה וטלי בת ברוריה ללידה קלה ורגילה וולד בריא ושלם
מישל בת אלאונורה בריאות ברכה והצלחה לכל משפחתו	גבריאל בן אסתר ברכה והצלחה לכל משפחתו ובית אביו	ברונו בן פרנאנדה לשלום בית	מארקו בן אלידה יצליח לעלות ארצה וברכה לכל משפחתו

לפרסום בגנזי המלך
צלצל עכשיו

050-6500666

רחוב האדמו"ר
מקוצק 41
בני ברק

למבירה
ספרי תורה מהודרים
 שנכתבו ע"י סופרים מומחים, יראי שמים בכתב
 ספרדי, בית יוסף והאר"י
 כמו כן ניתן להשיג אצלנו תפילין מהודרים
לפרטים והזמנות נא לפנות לשי
052-80-777-22

דרושים

לחברה גדולה ומשגשגת אנשי קשר ורכיזים
 •מגוון תפקידים
 מתאים למורים, מנהלי בית ספר
 בעלי מקצועות חופשיים ועקרות בית פעילות
 מחלקה מיוחדת לראשי כולל ואברכים אפשרות גם מהבית
רווחים גבוהים ביותר למתאימים

אפיטאפי: 050-8741575

אשת חיל
 הנך מוזמנת לארבעה ימי חופש יחודיים
 באוירה רגועה ברמת אירוח גבוהה
 ברוח יהודית אמיתית

- בהשתתפות מיטב המרצים:
- * הרב מיכאל לסרי שליט"א
- * הרבנית אביבה ויסמן תחי'
- * הופעה יחודית של הזמרת **אצורה לוי**

ארוחות מעולות, השגחה צמודה, שמיטה לחומר
 שתייה חמה ועוגות 24 שעות ביממה
 רחצה יומית בים המלח, במעיינות גופרית וספא
 ערבי הווי שירה ושמחה אמיתית
 תוכניות עשירות ומגוונות
 ברכה מחוממת, סאונה וחדרי כושר

הנופש יערך במלון "יפה נוף" ערד
 מיום ראשון ו' בשבט 13/01/08
 עד יום רביעי ט' בשבט 16/01/08

ובהשתתפות הרבנית לסרי
 מס' מקומות מוגבל
 הרשמה מראש חובה!
 פרטים והרשמה - **משרדי "ערכים"**

מרכז - 03-5793035 - רותי 050-4119222
 ירושלים - 02-5000220 - יפה 050-4119082

טעמן מביאה לכם מכל העולם...

נחת

מצוינות

טבעיות

טעמן מביאה לכם, מכל העולם, מגוון ענק של מוצרים כדי שאתם תהנו מהאיכות, תתפנקו מהטעם ותרגישו מצוין.

מסורת

טריות

בריאות

✓ כשרות ✓ איכות ✓ מגוון ✓ חדשנות ✓ טעם ✓ ייחודיות

